

**ŠIAULIŲ MIESTO IKIMOKYKLINIO UGDYMO
ĮSTAIGŲ VAIKŲ PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS
PATIKRINIMŲ DUOMENŲ ANALIZĖ 2014 M.**

Šiauliai

Vienas svarbiausių vaiko sveikatos raidos tarpinių yra vaikystė. Tuo laikotarpiu suformuotos vaiko elgsenos ir gyvenamosios nuostatos turi labai didelės reikšmės vėlesnei gyvenimo kokybei.

Kasmetiniai vaikų profilaktiniai sveikatos patikrinimai atliekami vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“.

Duomenys apie sveikatos būklę renkami iš statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ (toliau – Vaiko sveikatos pažymėjimas), patvirtintos Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. V-951 „Dėl statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 3-38).

Vadovaujantis Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, priimant vaiką į įstaigą ir vėliau kiekvienais metais turi būti pateiktas „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ (forma Nr.027-1/a).

Remiantis šių pažymėjimų duomenimis, yra atliekama ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų sveikatos būklės stebėseną, analizė ir vertinimas. Yra labai svarbu, kad sveikatą pasitikrintų visi ugdytiniai, nes neturėdami informacijos apie vaiko sveikatą, ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogai ir visuomenės sveikatos specialistai negali užtikrinti, kad ugdymo proceso metu nebus pakenkta vaiko sveikatai.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų sergamumas

Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų visų vaikų sveikata buvo profilaktiškai patikrinta tiek 2010 m., tiek 2011 m., tiek 2012 m., tiek 2013 m., taip pat ir 2014 m.

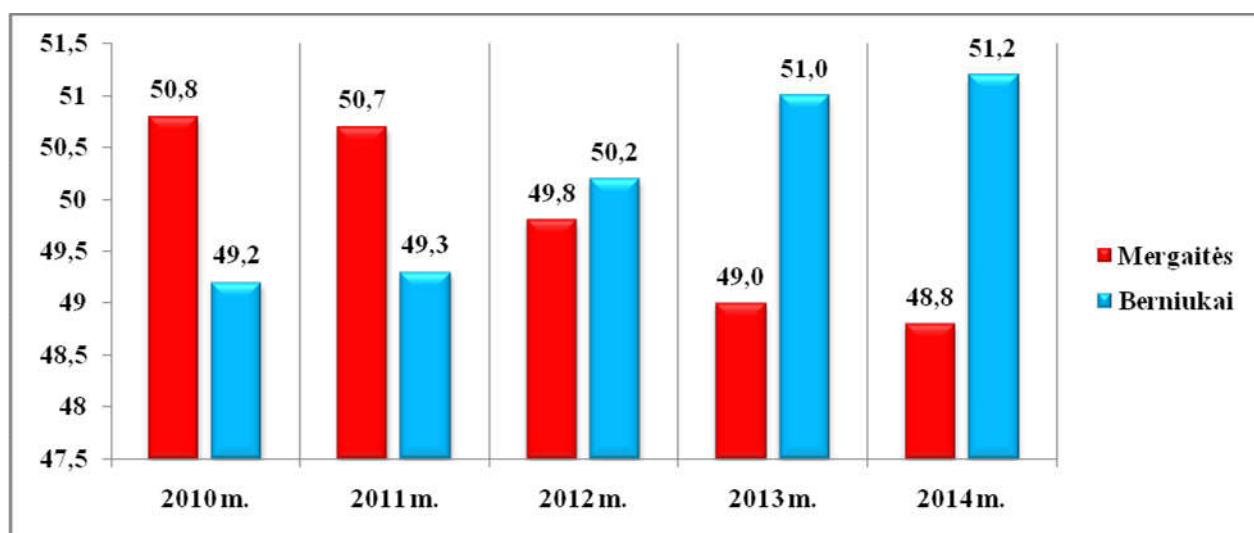
2010 m. bendras vaikų skaičius buvo 3 999 (2 032 (50,8 proc.) mergaitės ir 1 967 (49,2 proc.) berniukai).

2011 m. vaikų skaičius padidėjo ir buvo 4 154 (2 105 (50,7 proc.) mergaitės ir 2 049 (49,3 proc.) berniukai).

2012 m. bendras vaikų skaičius siekė 4 232 (2 152 (49,8 proc.) mergaitės ir 2 171 (50,2 proc.) berniukas).

2013 m. bendras ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų skaičius buvo 4 469 (2 277 (49,0 proc.) berniukai ir 2 192 (51,0 proc.) mergaitės).

Šiaulių mieste 2014 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankė 4 604 (2 356 (51,2 proc.) berniukai ir 2 248 (48,8 proc.) mergaitės) vaikai (žr. 1 pav.).

1 pav. Mergaičių ir berniukų skaičius ikimokyklinėse ugdymo įstaigose 2010-2014 m. (abs. sk.)

Mokslininkai, tyrinėjantys vaikų sveikatą, pastaraisiais metais pastebi, kad šalyje mažėja geros sveikatos būklės vaikų skaičius, o auga turinčių įvairių sveikatos sutrikimų ir sergančių lėtinėmis ligomis vaikų skaičius. Įvairių ligų rizikos veiksniai nustatomi vis jaunesnio amžiaus vaikams.

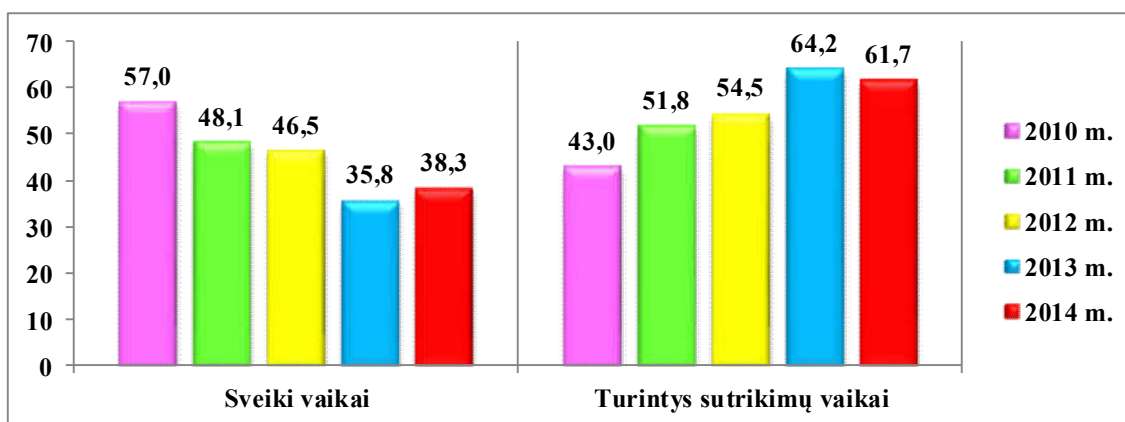
Iš 3 999 2010 m. profilaktiškai patikrintų Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų 1 718 (43,0 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų, 2 281 (57,0 proc.) buvo sveiki.

2011 m. vaikų, turinčių sveikatos sutrikimų dalis padidėjo. Iš 4 154 patikrintų vaikų sutrikimų turėjo 2 153 (51,8 proc.), 2 001 (48,1 proc.) buvo sveiki.

2012 m. iš 4 232 patikrintų vaikų 1 969 (46,5 proc.) buvo sveiki, o 2 354 (54,5 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų.

2013 m. iš 4 469 ikimokyklinukų 1600 (35,8 proc.) buvo sveiki, 2 869 (64,2 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų.

Iš 4 604 2014 m. profilaktiškai patikrintų vaikų 1 764 (38,3 proc.) – sveiki, 2 840 (61,7 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų (žr. 2 pav.).

2 pav. Sveikų ir turinčių sutrikimų vaikų pasiskirstymas 2010-2014 m. (proc.)

Statistiškai reikšmingai daugiau mergaitės (40,7 proc.) nei berniukai (36,0 proc.) buvo sveikos. Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes, daugiau darželio grupės mergaitės (39,4 proc.) nei berniukai (34,6 proc.) ($p < 0,05$) buvo sveikos. Daugiausiai sveikų vaikų (48,4 proc. mergaičių ir 45,1 proc. berniukų) buvo lopšelio grupėse, o daugiausiai sutrikimų turinčių - priešmokyklinėse grupėse (66,7 proc. berniukų ir 61,8 proc. mergaičių) (žr. 1 lentelę).

1 lentelė.
Sveikų ir turinčių sutrikimų vaikų pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės			
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.		
Sveiki vaikai	849 (36,0)	915 (40,7)	173 (45,1)	183 (48,4)	519 (34,6)	564 (39,4)	157 (33,3)	168 (38,2)
Turintys sutrikimų vaikai	1 507 (63,0)	1 333 (59,3)	211 (54,9)	195 (51,6)	982 (65,4)	866 (60,6)	314 (66,7)	272 (61,8)

Lyginant 2010 – 2014 m. laikotarpį, ikimokyklinukams nustatytų sutrikimų bendras skaičius kasmet augo.

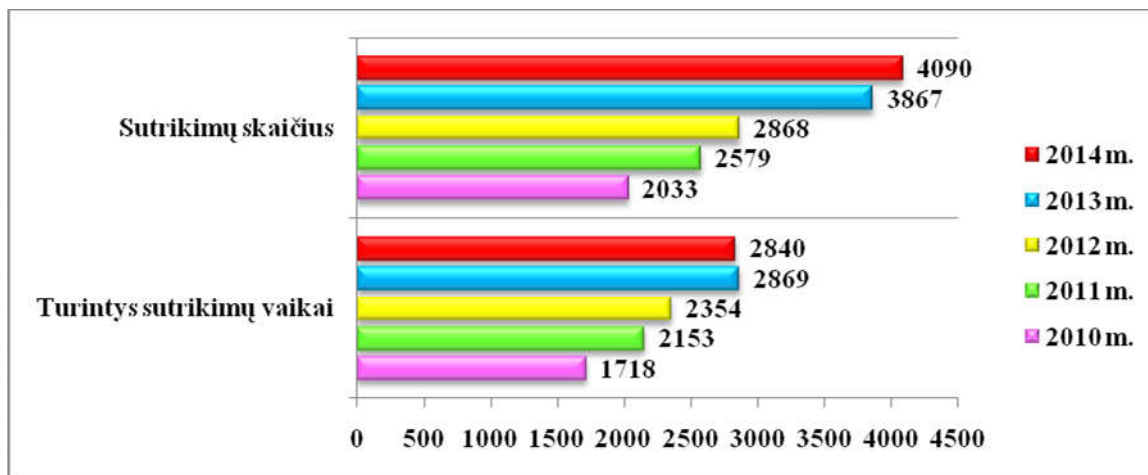
2010 m. bendras vaikams nustatytas sutrikimų skaičius – 2 033. 806 sergančioms mergaitėms, teko 951 sveikatos sutrikimas, 912 berniukų – 1 082 sutrikimai.

2011 m. sutrikimų skaičius didėjo. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikams buvo nustatyti 2 579 sutrikimai. 1 049 sergančioms mergaitėms teko 1 246 sveikatos sutrikimai, 1 104 berniukams – 1 333 sutrikimai.

2012 m., profilaktiškai patikrinus sveikatą, vaikams nustatyti 2 868 sutrikimai. 1 112 sergančioms mergaitėms teko 1 295 sutrikimai, 1 242 berniukams – 1 573 sutrikimai.

2013 m. ikimokyklinukams buvo nustatyti 3 867 sveikatos sutrikimai. 1 359 mergaitėms teko 1 803, 1 510 berniukų – 2 064 sveikatos sutrikimai.

2014 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikams buvo nustatyta 4 090 sveikatos sutrikimų. 1 507 nesveiki berniukai turėjo 2 208 sutrikimus, 1 333 mergaitės – 1 882 sveikatos sutrikimus. Tai rodo, kad kai kurie vaikai turėjo net po kelis sveikatos sutrikimus (žr. 3 pav.).

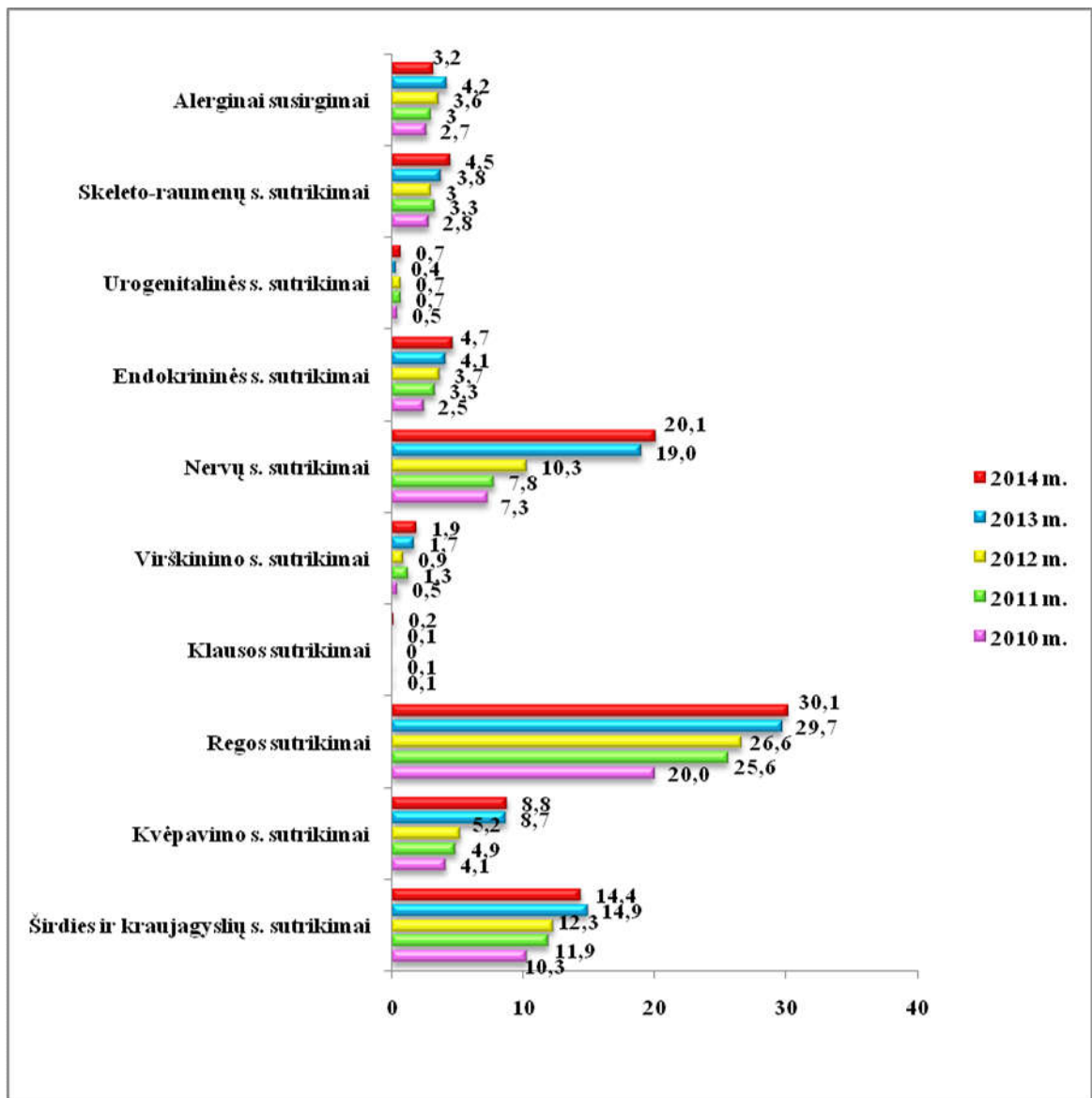

3 pav. Sergančių vaikų ir sutrikimų skaičius 2010-2014 m. (abs. sk.)

Apžvelgiant 2010 – 2014 m. laikotarpį matyti, kad sutrikimų skaičius kasmet po truputį augo visose organizmo sistemose.

2010 m. kas penktam Šiaulių ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikui buvo nustatytas regos sutrikimas, kas dešimtam vaikui - širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimas, kas keturioliktam vaikui - nervų sistemos sutrikimas. 2012 m. regos sutrikimai nustatyti dažniau nei kas ketvirtam ikimokykliniui, širdies ir kraujagyslių sutrikimai – kas aštuntam, nervų sistemos sutrikimai – kas dešimtam, kvėpavimo sistemos sutrikimai – kas devynioliktam vaikui.

2014 m. sutrikimų skaičius padidėjo visose organizmo sistemose. Regos sutrikimą turėjo kas trečias, nervų sistemos sutrikimą – kas penktas, širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimą – kas septintas, kvėpavimo sistemos sutrikimą – kas vienuoliktas Šiaulių ikimokyklinio ugdymo įstaigos vaikas. Mažiausiai buvo nustatyta urogenitalinės sistemos, virškinimo sistemos ir klausos sutrikimų (žr. 4 pav.).

4 pav. Visų profilaktiškai patikrintų vaikų sergamumas pagal ligų klasifikaciją 2010–2014 m. (proc.)

Analizuojant sergamumą pagal lytį ir ligų klasifikaciją 2014 m., kaip ir praėjusiais metais, vaikams daugiausiai buvo nustatyta regos sutrikimų – 1 387 (2013 m. buvo 1 327 sutrikimai). Išaugo ir nervų sistemos sutrikimų skaičius (2013 m. jų buvo 850, o 2014 m. – 927). Berniukams šių sutrikimų nustatyta 1,5 karto daugiau nei mergaitėms. Iš šios grupės sutrikimų kalbos sutrikimai buvo nustatyti 469 berniukams ir 294 mergaitėms. Padidėjo kvėpavimo sistemos sutrikimų (2013 m. jų buvo 390, 2014 m. išaugo iki 408) bei skeleto – raumenų sistemos sutrikimų (2013 m. jų turėjo 170, 2014 m. – 209 vaikai) skaičius. Netaisyklingą laikyseną turėjo 39 vaikai (23 berniukai ir 16 mergaičių), plokščiapėdystė nustatyta 58 vaikams (32 berniukams ir 26 mergaitėms). Taip pat daugiau 2014 m. (217) nei 2013 m. (182) buvo nustatyta ir endokrininės sistemos sutrikimų. 54 (32 mergaitėms ir 22 berniukams) vaikams buvo sumažėjęs svoris, o 46 (28 mergaitės ir 18 berniukų) vaikams buvo rastas antsvoris (žr. 2 lentelę).

2 lentelė.

Vaikų sergamumas pagal ligų klasifikaciją lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk.)

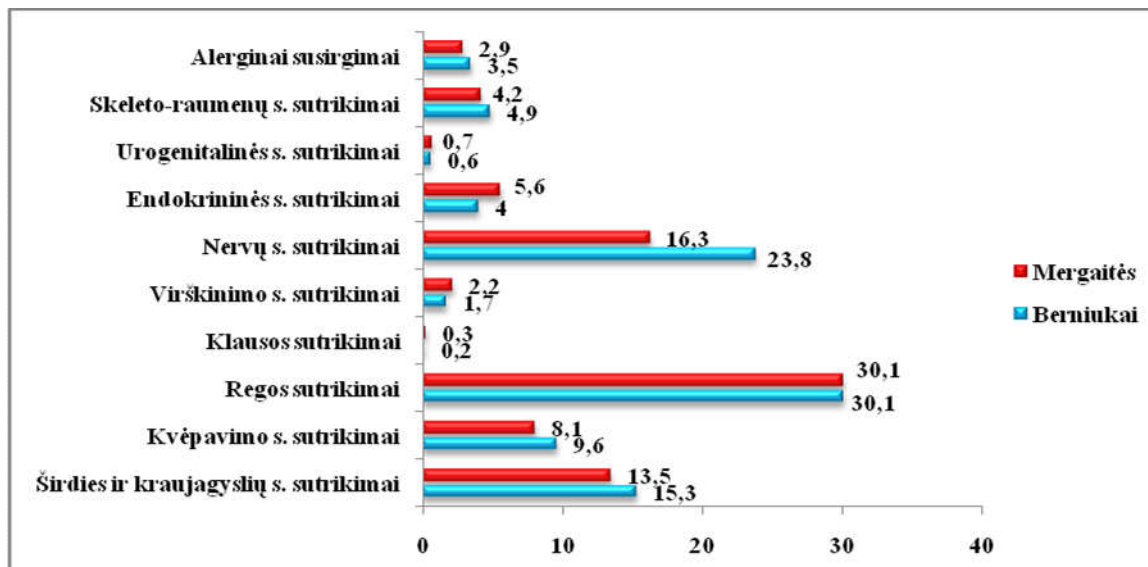
	Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės			
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Viso	2208	1882	293	246	1424	1244	491	392
Širdies-kraujagyslių s. sutrikimai	360	304	64	48	241	192	55	64
Kvėpavimo s. sutrikimai, iš jų:	226	182	20	14	151	122	55	46
<i>bronchinė astma</i>	129	83	14	2	79	55	36	26
<i>TBC</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Regos sutrikimai	710	677	109	108	446	445	155	124
Klausos sutrikimai	4	6	0	0	4	4	0	2
Virškinimo s. sutrikimai, iš jų:	40	49	4	5	24	35	12	9
<i>refliuksas</i>	19	37	0	2	10	26	9	9
Nervų s. sutrikimai, iš jų:	561	366	54	44	383	252	124	70
<i>epilepsija</i>	8	9	3	1	4	2	1	6
<i>kalbos sutrikimai</i>	469	294	34	19	335	217	100	58
<i>mišrus raidos sutrikimas</i>	52	41	9	10	30	25	13	6
Endokrininės s., medž. ap., mitybos sutrikimai, iš jų:	94	123	9	12	58	86	27	25
<i>struma</i>	6	9	0	0	5	3	1	6
<i>cukrinis diabetas</i>	2	2	0	0	2	1	0	1
<i>antsvoris</i>	18	28	2	1	4	18	12	9
<i>sumažėjęs svoris</i>	22	32	3	4	16	25	3	3
Urogenitalinės s. sutrikimai	15	15	4	1	8	7	3	7
Skeleto-raumenų s. sutrikimai, iš jų:	115	94	12	8	62	52	41	34
<i>skoliozė</i>	2	2	0	0	1	0	1	2
<i>netaisyklinga laikysena</i>	23	16	1	0	7	9	15	7
<i>plokščiapėdystė</i>	32	26	0	1	24	16	8	9
Alerginiai susirgimai	83	66	17	6	47	49	19	11

2012 m. statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (28,2 proc.) nei mergaičių (25,0 proc.) turėjo regos sutrikimų, taip pat daugiau berniukų (13,2 proc.) nei mergaičių (7,5 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų bei daugiau berniukų (6,1 proc.) nei mergaičių (4,4 proc.) turėjo ir kvėpavimo sistemos sutrikimų. Tuo tarpu daugiau mergaičių (1,2 proc.) nei berniukų (0,6 proc.) turėjo virškinimo sistemos sutrikimų ($p < 0,05$).

Atlikus duomenų analizę 2013 m. ir lyginant pagal lytį paaiškėjo, kad išaugo regos (ypač mergaitėms), nervų, kvėpavimo, širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų skaičius. Regos sutrikimai nustatyti 30,6 proc. mergaičių ir 28,9 proc. berniukų. Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (22,8 proc.) nei mergaičių (15,1 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų. 15,4 proc.

berniukų ir 14,4 proc. mergaičių turėjo širdies ir kraujagyslių, 9,2 proc. berniukų ir 8,3 proc. mergaičių turėjo kvėpavimo sistemos sutrikimų.

2014 m. kas trečiam berniukui ir mergaitei nustatytas regos sutrikimas, kas šeštam berniukui ir kas septintai mergaitei širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimas. Statistiškai reikšmingai daugiau berniukai (23,8 proc.) nei mergaitės (16,3 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų (žr. 5 pav.).

5 pav. Mergaičių ir berniukų sergamumas pagal ligų klasifikaciją (proc.)

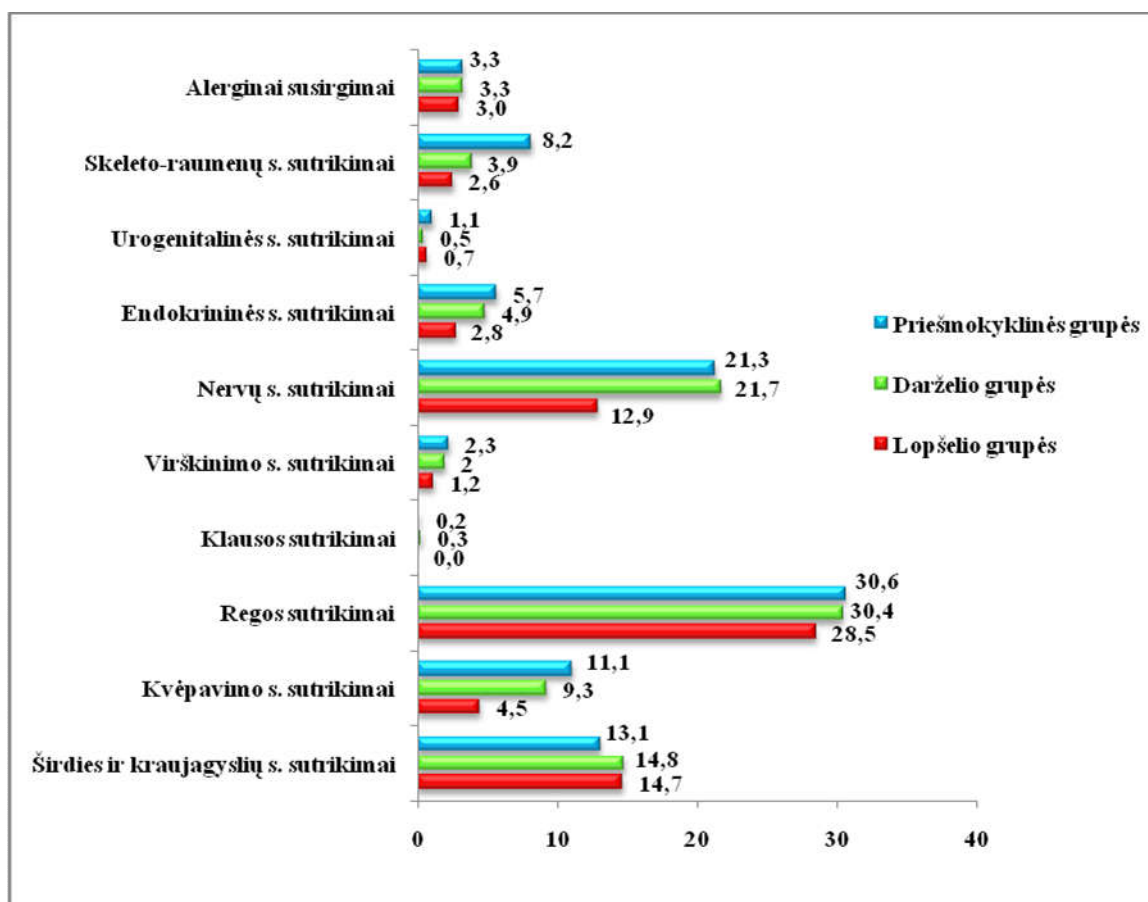
Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes 2012 m., lopšelio grupės vaikai daugiausia turėjo regos (27,9 proc.) ir širdies – kraujagyslių sistemos (13,2 proc.) sutrikimų, darželio grupės – regos (26,2 proc.), širdies – kraujagyslių sistemos (12,6 proc.) ir nervų (11,2 proc.) sistemos sutrikimų, priešmokyklinės grupės - regos (26,5 proc.), širdies – kraujagyslių sistemos (10,2 proc.), nervų (9,4 proc.), kvėpavimo sistemos (6,5 proc.) sutrikimų.

2013 m. išaugo regos sutrikimų skaičius darželio (30,1 proc.) ir priešmokyklinėse (31,2 proc.) grupėse. Taip pat kuo vyresnio amžiaus vaikai, tuo didesnei jų daliai buvo nustatyta kvėpavimo sistemos sutrikimų (lopšelio grupės vaikams šių sutrikimų nustatyta 7,3 proc., darželio – 8,5 proc., priešmokyklinės – 10,9 proc.). Širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų daugiausiai buvo nustatyta lopšelio (15,9 proc.), mažiausiai – priešmokyklinės (14,1 proc.) grupės vaikams.

Statistiškai reikšmingai daugiau darželio (20,8 proc.) ir priešmokyklinės (19,1 proc.) grupės vaikų nei lopšelio (11,9 proc.) grupės vaikų turėjo nervų sistemos sutrikimų. Daugiau priešmokyklinės (5,6 proc.) nei lopšelio (2,6 proc.) ($p < 0,05$) grupės vaikų turėjo endokrininės sistemos sutrikimų.

Remiantis 2014 m. ikimokyklinukų profilaktinių sveikatos patikrinimų analizės duomenimis, kas trečias vaikas turėjo regos sutrikimą. Statistiškai reikšmingai daugiau priešmokyklinės grupės (11,1 proc.) nei lopšelio grupės (4,5 proc.) vaikams buvo nustatyti kvėpavimo sistemos bei endokrininės sistemos (priešmokyklinėje grupėje šie sutrikimai sudarė 5,7 proc., o lopšelio grupėje

– 2,8 proc.) sutrikimai. Daugiau priešmokyklinės grupės (8,2 proc.) nei lopšelio grupės (2,6 proc.) ar darželio grupės (3,9 proc.) ($p < 0,05$) vaikų turėjo ir skeleto - raumenų sistemos sutrikimų. Statistiškai reikšmingai daugiau darželio grupės (21,7 proc.) ir priešmokyklinės grupės (21,3 proc.) nei lopšelio grupės (12,9 proc.) vaikų turėjo nervų sistemos sutrikimų (žr. 6 pav.).

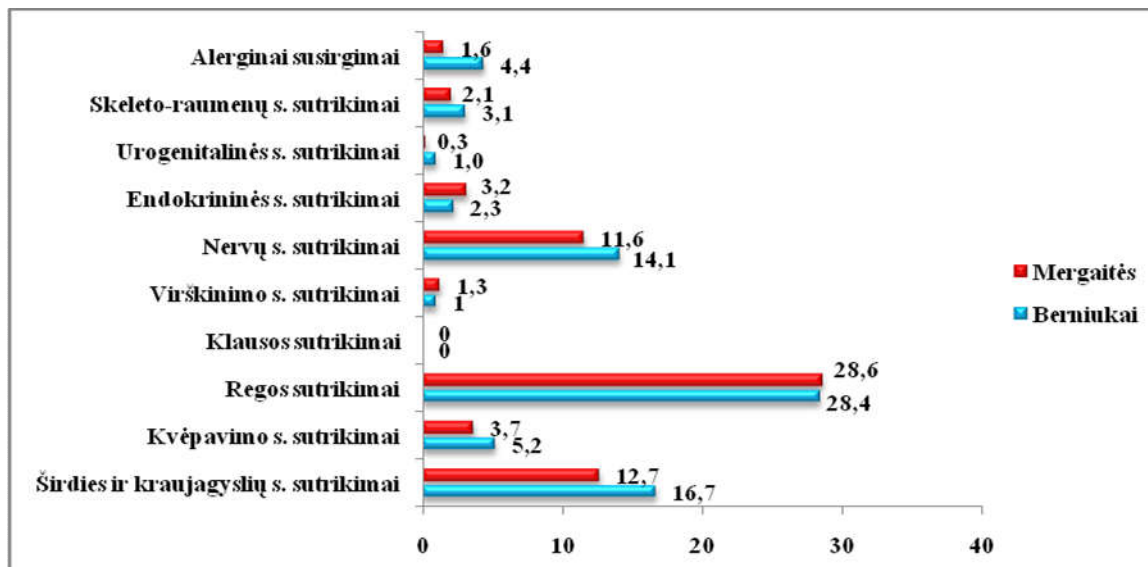
6 pav. Vaikų sergamumas, lyginant pagal ugdymo grupes (proc.)

Lopšelio grupės berniukams 2012 m. daugiausiai buvo nustatyta regos sutrikimų (30,5 proc.), (2011 m. – 27,3 proc.), širdies ir kraujagyslių sutrikimai sudarė 13,2 proc. (2011 m. – 13,0 proc.). Lopšelio grupių mergaitėms regos sutrikimai sudarė 25,1 proc. (2011 m. - 26,1 proc.), širdies ir kraujagyslių sutrikimai sudarė 13,1 proc. (2011 m. buvo tik 9,3 proc.). Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (10,8 proc.) nei mergaičių (5,4 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų, taip pat daugiau berniukų (4,3 proc.) nei mergaičių (1,8 proc.) turėjo ir kvėpavimo sistemos sutrikimų.

Lopšelio grupės berniukams 2013 m. regos sutrikimų sumažėjo iki 27,7 proc., tačiau daugiau buvo nustatyta širdies ir kraujagyslių (17,3 proc.), kvėpavimo (7,9 proc.), nervų (12,2 proc.) sistemos sutrikimų bei alerginių (6,6 proc.) susirgimų (2012 m. jų buvo 3,8 proc.).

Lopšelio grupės mergaitėms taip daugiau nustatyta nervų (11,5 proc.), kvėpavimo (6,6 proc.), širdies ir kraujagyslių (14,4 proc.) sistemos sutrikimų bei alerginių (6,6 proc.) susirgimų (2012 m. jų buvo 3,1 proc.).

2014 m. lopšelinukams, kaip ir praėjusiais metais, daugiausia buvo nustatyta regos (28,5 proc.) sutrikimų. Daugiau berniukai (16,7 proc.) nei mergaitės (12,7 proc.) turėjo širdies ir kraujagyslių, nervų (berniukai – 14,1 proc., mergaitės – 11,6 proc.), kvėpavimo (berniukai – 5,2 proc., mergaitės – 3,7 proc.) sistemos sutrikimų bei alerginių (berniukai – 4,4 proc., mergaitės – 1,6 proc.) susirgimų (žr. 7 pav.).

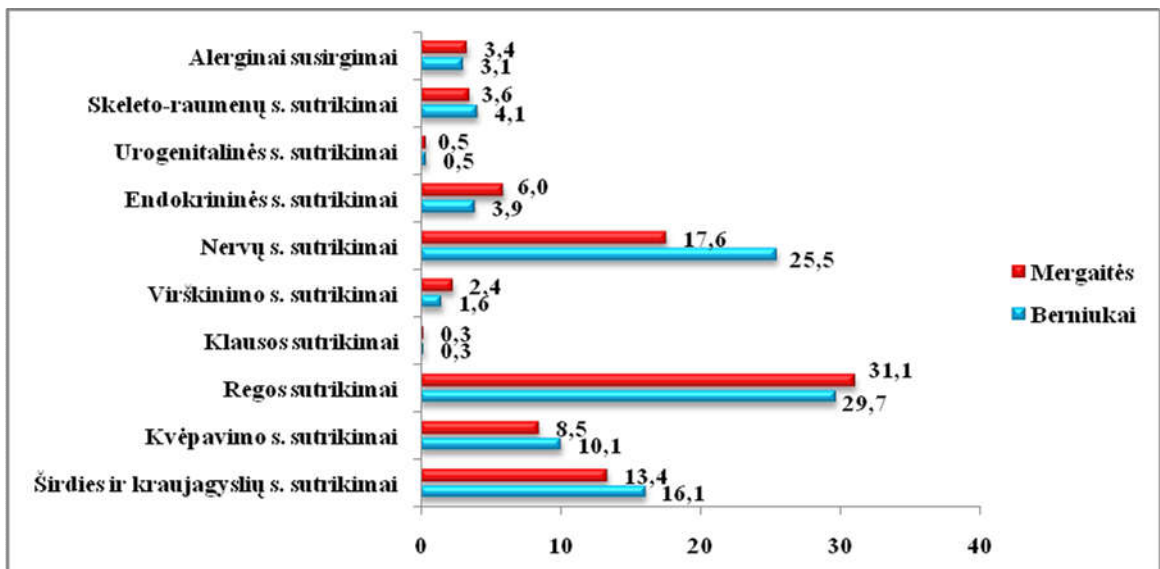

7 pav. Berniukų ir mergaičių sergamumas pagal ligų klasifikaciją lopšelio grupėse (proc.)

Darželio grupėse tiek 2011 m., tiek ir 2012 m. berniukams ir mergaitėms daugiausiai buvo nustatyta regos sutrikimų. Mergaitėms sumažėjo širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų iki 11,6 proc. (2011 m. buvo 12,7 proc.), berniukams šios sistemos sutrikimų padidėjo iki 13,7 proc. (2011 m. buvo 10,6 proc.). Statistiškai reikšmingai daugiau šios ugdymo grupės berniukų (14,5 proc.) nei mergaičių (8,1 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų.

2013 m. trečdaliui darželio grupės vaikų buvo nustatyti regos sutrikimai. Tiek berniukams (15,4 proc.), tiek mergaitėms (14,3 proc.) daugiau buvo ir širdies bei kraujagyslių, kvėpavimo (berniukams – 9,2 proc., mergaitėms - 7,8 proc.) sistemos sutrikimų. Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (25,3 proc.) nei mergaičių (16,2 proc.) turėjo nervų, taip pat daugiau berniukų (4,4 proc.) nei mergaičių (2,5 proc.) turėjo ir skeleto - raumenų sistemos sutrikimų.

Kaip ir praėjusiais metais, 2014 m. darželio grupės vaikams (31,1 proc. mergaičių ir 29,7 proc. berniukų) daugiausia buvo nustatyta regos sutrikimų. Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (25,5 proc.) nei mergaičių (17,6 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų. Taip pat daugiau berniukams (16,1 proc.) nei mergaitėms (13,4 proc.) buvo nustatyta širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo (berniukams – 10,1 proc., mergaitėms – 8,5 proc.), skeleto – raumenų (berniukams - 4,1 proc., mergaitėms – 3,6 proc.) sistemos sutrikimų (žr. 8 pav.).

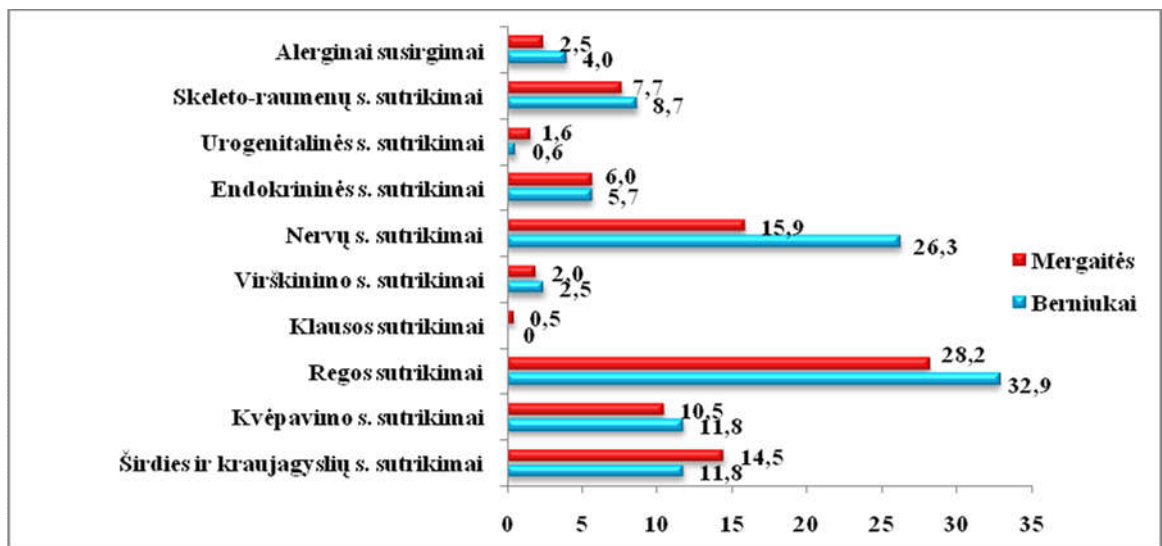

8 pav. Berniukų ir mergaičių sergamumas pagal ligų klasifikaciją darželio grupėse (proc.)

Priešmokyklinėse grupėse 2012 m. statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (31,7 proc.) nei mergaičių (20,7 proc.) turėjo regos sutrikimų. Taip pat daugiau berniukų (8,3 proc.) nei mergaičių (4,5 proc.) turėjo ir kvėpavimo sistemos sutrikimų. Berniukams sumažėjo širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų iki 10,4 proc. (2011 m. buvo 16,5 proc.), taip pat skeleto – raumenų sistemos sutrikimų iki 4,9 proc. (2011 m. buvo 6 proc.), tačiau padidėjo nervų sistemos sutrikimų (2011 m. buvo 8,6 proc., o 2012 m. – 11,2 proc.).

Apžvelgiant 2013 m. sergamumą priešmokyklinėse grupėse matyti, kad trečdalis vaikų turėjo regos sutrikimų (mergaičių – 33,4 proc., berniukų – 29,0 proc.). Padidėjo vaikų dalis, kuriems nustatyti širdies ir kraujagyslių (mergaičių – 14,7 proc., berniukų – 13,5 proc.) bei kvėpavimo (11,5 proc. mergaičių ir 10,3 proc. berniukų) sistemos sutrikimai. Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (24,3 proc.) nei mergaičių (14,0 proc.) turėjo nervų sistemos, taip pat daugiau berniukų (6,3 proc.) nei mergaičių (3,2 proc.) turėjo ir alerginių susirgimų.

2014 m. daugiau berniukai (32,9 proc.) nei mergaitės (28,2 proc.) turėjo regos sutrikimų. Taip pat daugiau priešmokyklinės grupės berniukų (26,3 proc.) nei mergaičių (15,9 proc.) ($p < 0,05$) turėjo ir nervų sistemos bei kvėpavimo sistemos (11,8 proc. berniukų, 10,5 proc. mergaičių) sutrikimų. Daugiau priešmokyklinės grupės mergaitėms (14,5 proc.) nei berniukams (11,8 proc.) nustatyta širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų (žr. 9 pav.).

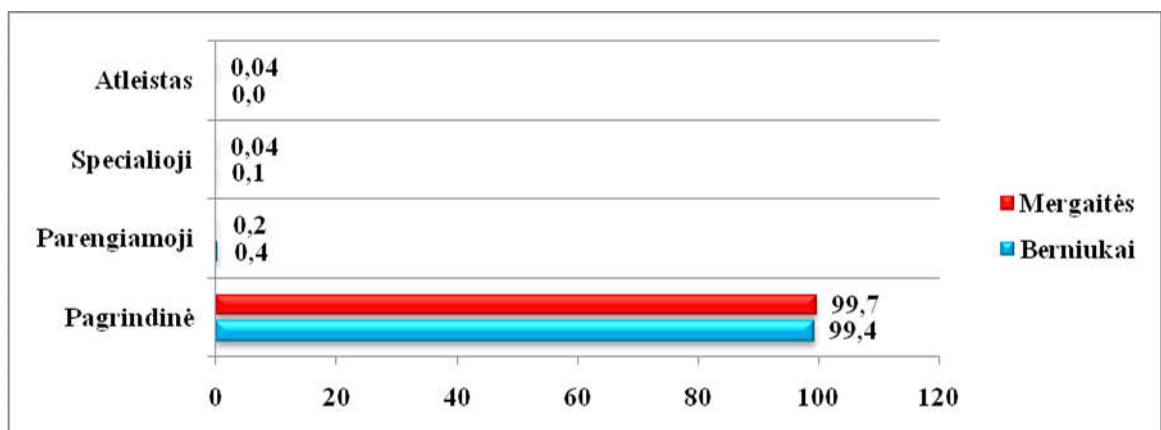
9 pav. Berniukų ir mergaičių sergamumas pagal ligų klasifikaciją priešmokyklinėse grupėse (proc.)

Vaikų pasiskirstymas kūno kultūros grupėse

Kiekvieno žmogaus augimas ir vystymasis priklauso nuo kasdieninio fizinio aktyvumo, kuris yra svarbi puikios sveikatos dalis. Per mažas fizinis aktyvumas yra vienas iš veiksnių, kuris sąlygoja antsvorio ir nutukimo atsiradimą.

Kūno kultūra ikimokyklinio ugdymo įstaigoje – svarbi bendrojo ir fizinio ugdymo proceso dalis ir vaikų sveikatos stiprinimo, taisyklingos raidos priemonė. Vaikams, kurių sveikata silpnesnė, dar labiau nei sveikiesiems, svarbus įvairių kūno kultūros priemonių, atitinkančių jų sveikatos lygį, teigiamas poveikis.

Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų 2014 m. vaikų sveikatos būklės duomenų analizė parodė, kad į pagrindinę kūno kultūros grupę buvo priskirti 2 343 (99,4 proc.) berniukai ir 2 242 (99,7 proc.) mergaitės; 10 (0,4 proc.) berniukų ir 4 (0,2 proc.) mergaitės - į parengiamąją grupę; 3 (0,1 proc.) berniukai ir 1 mergaitė (0,04 proc.) - į specialiąją grupę. Tik 1 mergaitė (0,04 proc.) buvo atleista nuo kūno kultūros pamokų (žr. 10 pav.).

10 pav. Berniukų ir mergaičių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse (proc.)

Analizės duomenys parodė, kad visi priešmokyklinės 471 (100,0 proc.) grupės berniukai buvo priskirti į pagrindinę kūno kultūros grupę. Daugiausiai darželio grupės vaikų - 8 (0,3 proc.) buvo priskirti į parengiamąją grupę, 3 (0,2 proc.) šios grupės vaikai – į specialiąją grupę, viena mergaitė buvo atleista nuo kūno kultūros pamokų (žr. 3 lentelę).

3 lentelė.

Vaikų pasiskirstymas kūno kultūros grupėse pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Pagrindinė	2 343 (99,4)	2 242 (99,7)	379 (98,7)	377 (99,7)	1 493 (99,5)	1 426 (99,7)	471 (100,0)	439 (99,8)
Parengiamoji	10 (0,4)	4 (0,2)	5 (1,3)	1 (0,3)	5 (0,3)	3 (0,2)	0 (0,0)	0 (0,0)
Specialioji	3 (0,1)	1 (0,04)	0 (0,0)	0 (0,0)	3 (0,2)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (0,2)
Atleistas	0 (0,0)	1 (0,04)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	1 (0,1)	0 (0,0)	0 (0,0)

Vaikų dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras, atsižvelgęs į Odontologų rūmų siūlymą, 2013 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. V-507 pakeitė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymą Nr. V-951 „Dėl statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ patvirtinimo“ ir išdėstė naują redakciją šiuo įsakymu patvirtintą statistinę apskaitos formą Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“. Šis pakeitimas papildė statistinę apskaitos formą Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ gydytojo odontologo įrašu, įvertinančiu vaiko pieninių ir nuolatinių dantų bei žandikaulių būklę.

Remiantis Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbančių specialistų pateiktais duomenimis, iš 4 604 (2 356 berniukų ir 2 248 mergaičių) ikimokyklinukų patikrinusių sveikatą, dantys buvo patikrinti – 4 465 (2 281 berniukui ir 2 184 mergaitėms) vaikams. 139 vaikams (75 berniukams ir 64 mergaitėms) dantų būklė nebuvo įvertinta.

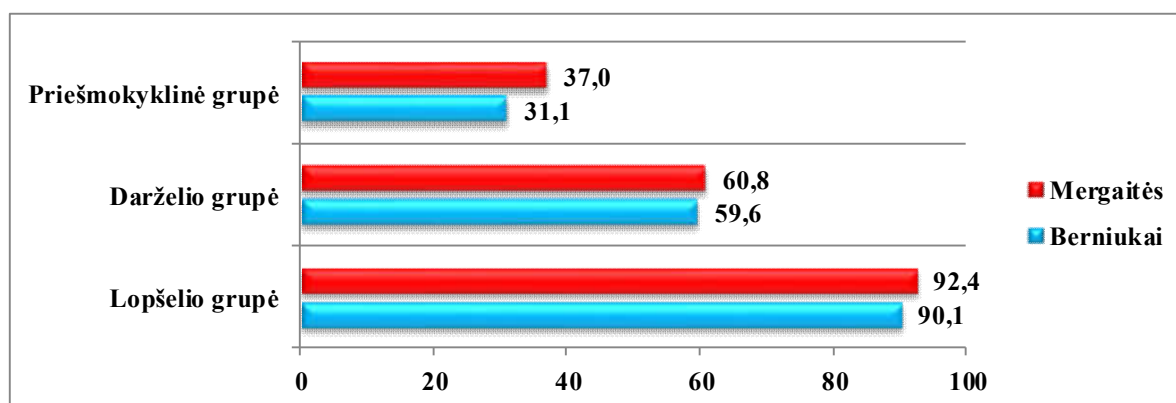
Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes ir lytį, daugiausiai priešmokyklinės grupės vaikams (432 (98,2 proc.) mergaitėms ir 460 (97,7 proc.) berniukų) buvo įvertinta dantų būklė, mažiausiai – lopšelio 364 (94,8 proc.) grupės berniukams ir darželio (1 385 (89,3 proc.) grupės mergaitėms (žr. 4 lentelę). 33 (22 berniukams ir 11 mergaičių) vaikams odontologai dantų būklę įvertino nepilnai ar įvertino neteisingai, todėl šie duomenys nebuvo naudojami atliekant skaičiavimus.

4 lentelė.

Vaikų, kuriems patikrinti ir kuriems nepatikrinti dantys, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės			
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.		
Vaikų skaičius, kuriems patikrinti dantys	2 281 (96,8)	2 184 (97,2)	364 (94,8)	367 (97,1)	1 457 (97,1)	1 385 (96,9)	460 (97,7)	432 (98,2)
Vaikų skaičius, kuriems nepatikrinti dantys	75 (3,2)	64 (2,8)	20 (5,2)	11 (2,9)	44 (2,9)	45 (3,1)	11 (2,3)	8 (1,8)

Du trečdaliai vaikų (2 681 (60,0 proc.), kuriems buvo įvertinta dantų būklė, turėjo sveikus dantis. Mergaičių dantys sveikesni nei berniukų. Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes ir lytį, daugiausia lopšelio grupės mergaitės 339 (92,4 proc.), o mažiausia – priešmokyklinės grupės berniukai 143 (31,1 proc.) turėjo visiškai sveikus dantis (žr. 11 pav.).

11. pav. Vaikų, turinčių sveikus dantis, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (proc.)

Patikrinus ir įvertinus ikimokyklinukų dantų būklę, beveik kas trečiam vaikui buvo rastas pieninių dantų kariesas, beveik kas penktam dantys - plombuoti. Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo didesnė dalis vaikų turėjo kariozinius ir plombuotus dantis.

Lyginant duomenis pagal lytį ir ugdymo grupę, statistiškai reikšmingai daugiau priešmokyklinės grupės berniukai (52,0 proc.) nei mergaitės (44,8 proc.) turėjo karieso pažeistus pieninius dantis. Kas trečio šios grupės vaiko (36,2 proc. mergaičių ir 35,7 proc. berniukų) dantys buvo plombuoti, o kas šešto (15,1 proc. berniukų ir 15,2 proc. mergaičių) – išrauti dėl karieso. Geriausia dantų būklė buvo lopšelio grupės vaikų. Tik 6,4 proc. mergaičių ir 5,0 proc. berniukų turėjo karieso pažeistus dantis, nė vienam vaikui dantys nebuvo išrauti dėl karieso (žr. 5 lentelę). 10 (6 berniukams ir 4 mergaitėms) priešmokyklinės grupės vaikų ir 4 (2 mergaitėms ir 2 berniukams) darželio grupės vaikams nustatytas ir nuolatinių dantų kariesas. 3 (1 berniukui ir 2 mergaitėms) priešmokyklinės grupės vaikams ir vienai darželio grupės mergeitei šie dantys buvo plombuoti.

5 lentelė.

Vaikų, kuriems nustatytas pieninių dantų kariesas, kurių dantys plombuoti ar išrauti, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Vaikų skaičius, kuriems nustatytas kariesas	717 (31,7)	603 (27,7)	18 (5,0)	16 (6,4)	462 (31,9)	395 (28,6)	237 (52,0)	192 (44,8)
Vaikų skaičius, kuriems plombuoti dantys	388 (17,2)	358 (16,5)	2 (0,6)	2 (0,5)	223 (15,4)	201 (14,6)	163 (35,7)	155 (36,2)
Vaikų skaičius, kuriems išrauti dantys	95 (4,2)	100 (4,6)	0 (0,0)	0 (0,0)	30 (2,3)	35 (2,5)	69 (15,1)	65 (15,2)

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo vaikams buvo nustatytas didesnis ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų pieninių dantų skaičius (žr. 6 lentelę). Vienam darželio grupės vaikui (kuriam buvo patikrinti dantys) vidutiniškai teko beveik vienas ėduonies pažeistas pieninis dantis, o vienam priešmokyklinės grupės vaikui teko daugiau nei vienas ėduonies pažeistas pieninis dantis ir vienas plombuotas pieninis dantis.

6 lentelė.

Pieninių ir nuolatinių kariozinių, plombuotų ir išrautų dantų skaičius, lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk.)

	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Kariozinių pieninių dantų skaičius	1942	1622	47	37	1224	1055	671	530
Plombuotų pieninių dantų skaičius	1020	957	3	2	532	469	485	486
Išrautų pieninių dantų skaičius	235	275	0	0	65	78	170	197
Kariozinių nuolatinių dantų skaičius	13	9	0	0	2	4	11	5
Plombuotų nuolatinių dantų skaičius	2	4	0	0	0	1	2	3
Išrautų nuolatinių dantų skaičius	0	0	0	0	0	0	0	0

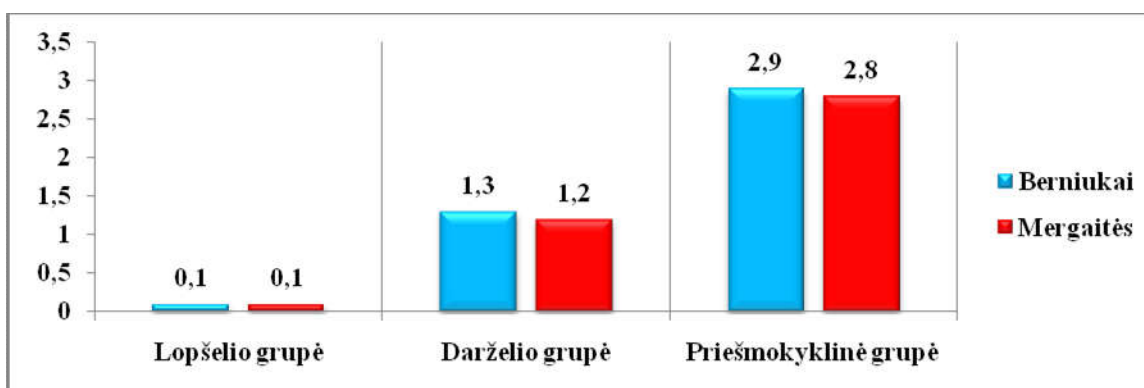
KPI indeksas tai - dantų ėduonies intensyvumo rodiklis, kuris rodo, kiek ėduonies pažeistų dantų tenka vienam gyventojui. Ėduonies pažeisti dantys gali būti: negydyti, plombuoti ir išrauti dėl karieso. Todėl ėduonies intensyvumui išreikšti yra naudojamas KPI indeksas, rodantis K –

kariozinių, P – plombuotų ir I – dėl karieso išrautų dantų skaičių, tenkantį vienam asmeniui. Pieninių dantų karieso intensyvumo indeksas užrašomas mažosiomis raidėmis kpi.

KPI intensyvumo lygiai:

- Labai mažas 0,0 - 1,0;
- Mažas 1,1 – 2,6;
- Vidutinis 2,7 – 4,4;
- Didelis 4,5 – 6,6;
- Labai didelis > 6,7.

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad bendras ikimokyklinių įstaigų vaikų pieninių dantų ėduonies intensyvumo rodiklis yra mažas ir siekė 1,4. Lyginant duomenis pagal lytį, berniukų (1,4) kpi buvo didesnis už mergaičių (1,3) kpi. Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes, pieninių dantų ėduonies intensyvumo rodiklis kito nuo labai mažo iki vidutinio. Didžiausias kpi buvo priešmokyklinės grupės (mergaičių siekė 2,8, berniukų – 2,9) vaikų, mažiausias – lopelio grupės (ir mergaičių, ir berniukų siekė 0,1) vaikų (žr. 12 pav.).

12 pav. Vaikų pieninių dantų ėduonies intensyvumo rodiklio pasiskirstymas, lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes

Remiantis ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbančių specialistų pateiktais duomenimis, sąkandis buvo patikrintas 4 436 (96,4 proc.) vaikams, 168 (3,6 proc.) – nepatikrintas. Lyginant pagal ugdymo grupes daugiausia sąkandis įvertintas priešmokyklinės grupės vaikams (97,5 proc. mergaičių ir 96,6 proc. berniukų), mažiausia – lopšelio grupės vaikams (96,8 proc. mergaičių ir 94,5 proc. berniukų) (žr. 7 lentelę). 39 (20 berniukų ir 19 mergaičių) vaikams sąkandis nebuvo įvertintas ar įvertintas neteisingai, todėl šie duomenys nebuvo naudojami atliekant analizę.

7 lentelė.

Vaikų, kuriems patikrintas ir kuriems nepatikrintas sąkandis, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės			
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Vaikų skaičius, kuriems patikrintas sąkandis	2 260 (95,9)	2 176 (96,8)	363 (94,5)	366 (96,8)	1 442 (96,1)	1 381 (96,6)	455 (96,6)	429 (97,5)
Vaikų skaičius, kuriems nepatikrintas sąkandis	96 (4,1)	72 (3,2)	21 (5,5)	12 (3,2)	59 (3,9)	49 (3,4)	16 (3,4)	11 (2,5)

Profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenimis, daugumai (4 225 (96,1 proc.)) vaikų sąkandžio patologijos nebuvo nustatyta. 50 (31 (1,4 proc.) mergaitei ir 19 (0,8 proc.) berniukų) ikimokyklinukų nustatyta pavienių dantų patologija, 139 (70 (3,2 proc.) mergaičių ir 69 (3,1 proc.) berniukams) vaikams nustatyta žandikaulių patologija. Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes, pavienių dantų patologija daugiausia nustatyta priešmokyklinės grupės vaikams – 25 (12 (2,7 proc.) berniukų ir 13 (3,0 proc.) mergaičių), mažiausia – lopšelio grupės vaikams 5 (3 (0,8 proc.) mergaitėms ir 2 (0,6 proc.) berniukams). Žandikaulių patologija nustatyta 17 (3 (0,8 proc.) berniukams ir 14 (3,9 proc.) mergaičių) lopšelio grupės, 87 (46 (3,2 proc.) berniukams ir 41 (3,0 proc.) mergaitei) darželio grupės ir 35 (20 (4,4 proc.) berniukų ir 15 (3,5 proc.) mergaičių) priešmokyklinės grupės vaikams (žr. 8 lentelę).

8 lentelė.

Vaikų, neturinčių sąkandžio patologijos ir turinčių pavienių dantų bei žandikaulių patologiją, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Vaikų skaičius, kuriems sąkandžio patologijos nėra	2 164 (96,6)	2 061 (95,5)	354 (98,6)	344 (95,6)	1 391 (97,3)	1 316 (96,1)	419 (92,9)	401 (93,9)
Vaikų skaičius, kuriems yra pavienių dantų patologija	19 (0,8)	31 (1,4)	2 (0,6)	3 (0,8)	5 (0,3)	15 (1,1)	12 (2,7)	13 (3,0)
Vaikų skaičius, kuriems yra žandikaulių patologija	69 (3,1)	70 (3,2)	3 (0,8)	14 (3,9)	46 (3,2)	41 (3,0)	20 (4,4)	15 (3,5)

Išvados

- Kasmet vaikų, lankančių Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigas, skaičius auga.
- Profilaktiškai patikrinta visų vaikų sveikata.
- Mergaitės yra sveikesnės nei berniukai. Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo mažiau sveikų vaikų.
- Sveikų vaikų dalis yra mažesnė už turinčių sveikatos sutrikimus.
- Sutrikimų skaičius lyginat su praėjusiais metais padidėjo.
- Kas trečiam vaikui nustatytas regos sutrikimas, kas penktam - nervų sistemos sutrikimas, kas septintam - širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimas, kas vienuoliktam – kvėpavimo sistemos sutrikimas.
- Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo daugiau vaikų turėjo regos, nervų, kvėpavimo, skeleto – raumenų, endokrininės sistemos sutrikimų.
- 99,6 proc. visų vaikų buvo priskirti į pagrindinę kūno kultūros grupę. Tik viena mergaitė buvo atleista nuo kūno kultūros pamokų.
- Dantų būklė įvertinta didžiajai daliai vaikų.
- Du trečdaliai ikimokyklinukų turėjo sveikus dantis. Mergaičių dantys sveikesni nei berniukų.
- Beveik kas trečiam vaikui buvo rastas pieninių dantų kariesas, beveik kas penktam dantys - plombuoti. Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo didesnė dalis vaikų turėjo kariozinius ir plombuotus pieninius dantis.
- Pieninių dantų ėduonies intensyvumo rodiklis kito nuo labai mažo iki vidutinio. Lopšelio grupėse nustatytas labai mažas, darželio grupėse – mažas, priešmokyklinėse grupėse – vidutinis karieso intensyvumo rodiklis.
- Sąkandžio patologija įvertinta didžiajai daliai vaikų. Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo didesnei daliai vaikų buvo nustatyta pavienių dantų ir žandikaulių patologija.

Rekomendacijos

Mokslininkai, tyrinėjantys vaikų sveikatą, pastaraisiais metais pastebi, kad šalyje mažėja geros sveikatos vaikų, o daugėja turinčių įvairių sveikatos sutrikimų ir sergančių lėtinėmis ligomis. Dauguma rizikos veiksnių yra susiję su gyvenimo būdu, įpročiais, kurie formuojasi vaikystėje. Vaikai gyvenamosios sampratą pradeda kurti jau ankstyvojoje vaikystėje, bendraudami su jais artimais žmonėmis. Šeima ir ikimokyklinė ugdymo įstaiga vaikui turi padėti suprasti, kad sveikata yra vertybė, kurią reikia stiprinti ir saugoti nuo mažų dienų.

- Pagal kompetenciją visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, logopedai, pedagoginiai darbuotojai turėtų vykdyti lėtinių neinfekcinių ligų (regos, nervų, širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo, skeleto - raumenų sistemos ligų) profilaktiką.
 - Norint pasiekti rezultatų būtinas glaudus bendradarbiavimas su vaikų tėvais ar jų globėjais.
- Dantų ėduonis – dažniausia dantų liga. Vaikui augant vis daugiau dantų pažeidžiami ėduonies.

Norint išvengti šios problemos reikia:

- Dar ikimokyklinio ugdymo įstaigoje pradėti formuoti vaikų burnos higienos įgūdžius.
- Atkreipti tėvų (ar globėjų) dėmesį į vaikų saldumynų ir gazuotų gėrimų vartojimą, kurie paskatina ėduonies atsiradimą.
- Propaguoti ir skatinti sveiką, subalansuotą ir pilnavertę vaikų mitybą.

Parengė: Šiaulių m. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
visuomenės sveikatos stebėsenos ir programų skyrius